

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 5, ISSUE 10, P. 266 – 274.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5,
SAYI 10, S. 266 – 274.

17. YÜZYILDA YAZILAN BİR SİYASETNAME METNİ: HİLYETÜ'L- MÜLÛK

Erdal AYDIN¹

Özet

Türk yazı dilinin 17. yüzyıldaki tarihî gelişimini daha sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmek amacıyla üzerinde çalışmaya değer bulduğumuz Hilyetü'l-Mülûk adlı eser, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde nesir türünde yazılmış bir siyasetnamedir. Hilyetü'l-Mülûk, İranlı Seyyid Ali Hamedani'nin Zahiretü'l-Mülûk adlı eserinin mütercim Muhammed bin Hüseyin tarafından Sultan İbrahim adına yapılmış, 07 Kasım 1642 tarihli bir tercümesidir. Eserin tek nüshası, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinin Hazine bölümünde 360 numarada kayıtlıdır. 201 varaktan oluşan eser, nesih hattıyla yazılmış olup her varakta 19 satır bulunmaktadır. 047b-048b ve 075b-090b aralığında bulunan toplam 18 varakta derkenarlar yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Metin harekesizdir; fakat genellikle ayet ve hadislerde hareke kullanılmıştır. Eser, ikisi mütercime ait olmak üzere toplam 12 bölümden meydana gelmektedir. 075a'ya kadar olan bölümler mütercimin tercümesine ekleme yaptığı bölümlerdir. Eklenen bölümlerin oldukça hacimli olması ve tercümeyle farklı bir isim verilmesi, eserin telif/tercüme bir eser olduğunu göstermektedir. Mütercimin bu maksatla eserine özgününden farklı olarak Hilyetü'l-Mülûk adını vermeyi uygun bulduğu kıymetlendirilmektedir. Eserin birinci bölümüne kadar olan bölümde mütercim Arapça-Farsça terkipleri fazla, süslü bir anlatımı tercih etmiştir. Olay anlatımında ve çevirilerde genellikle sade, akıcı bir dil kullanmıştır. Genellikle damak uyumu sağlansa da aykırı kullanımlar eserde sayıca fazladır. Dudak uyumuna girmeye başlayan sözcükler ise 17. Yüzyıl Türkçesinin, Türkiye Türkçesine yönelen bir sürece girmeye başladığını göstermektedir. Eserde emir/istek kipinin 1. çoğul şahıs eki olarak kullanılan -A Uz ekinin durumu dikkat çekicidir. Makalemizde eserin künye bilgileri, yazarı, muhteva ve içeriği hakkında bilgiler verilmeye çalışılarak tarafımızca doktora çalışmamız olan eser ana hatlarıyla tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hilyetü'l-Mülûk, Siyasetname, Zahiretü'l-Mülûk, Osmanlı Türkçesi.

A SIYASATNAMEH IN 17TH CENTURY WRITTEN: HİLYETA'L- MULÛK

Abstract

Hilyeta'l-Mulûk is a siyasetnameh that written in prose of Ottoman Turkish which we found worthy to work on in order to reveal the historical development of Turkish written language correctly in the 17th century. Hilyeta'l-Mulûk was translated by Muhammad bin Huseyin in the name of Sultan Ibrahim, from Iran's Sayyid Ali Hamedani's Zahiretal-Mulûk. It was translated in 07 November 1642. The only copy of this work is registered in the Treasury Department of the Library of Topkapı Palace Museum. The work, which consists of 201 foil, is written in naskh and there are 19 lines in each foil. A total of 18 foils in the range 047b-048b and 075b-090b were used marginal notes extensively. The work is not vowel point; however generally in ayats and hadiths were used vowel point. The work consists of 12 chapters and them of two has my translator. In this work, the sections up to 075 are the sections that the translator adds to the translation. The fact that the appendices are quite voluminous, and the translation is given a different name means that the work is a copyrighted / translated work. For this purpose, unlike his original work, the translator is valued as Hilyeta'l-Mulûk. In the first part of the work, the Arabic and Persian compositions preferred more than a fancy expression. In this work, translator often used a plain, fluent language in the event narrative and translations. Generally, palate harmony is provided, although the number of uses in the contrary. The words of a 17th century Turkish, begin to enter the labial harmony and so then it starts entering a process to modern Turkish. The condition of the -A Uz suffix which is

¹ Öğretim Görevlisi, MSÜ Hv.Harp Okl.Dek.lığı Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü, E-posta: eaydin2@hho.edu.tr.

used as the 1st plural attachment of order / request mode is remarkable. They will be studied. In addition, in this article, the information about the work of the author, the author, the content and the content of our work by giving information about PhD work will be introduced.

Keywords: Hilyeta'l-Mulûk, Siyasatnameh, Zahireta'l-Mulûk, Ottoman Turkish.

Giriş

15. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde konuşulan Türkçe, Osmanlı Türkçesi olarak adlandırılmaktadır. Osmanlı Devleti'nin bu yüzyıllarda yaşadığı her türlü siyasi ve toplumsal olay, devletin resmi dili olan Türkçeyi de etkilemiştir. Bu dönemde birçok yeni sözcük alıntılama yoluyla Türkçeye girdiği gibi pek çok sözcük de Türkçeden başka dillere geçmiştir. Yoğun bir değişimin yaşandığı Osmanlı Türkçesi döneminde; alıntı sözcüklerin fazlalığı, Arap alfabesinin Türkçenin ses özelliklerini tam olarak yansıtmaması ve kalıplaşan imla özellikleri, bu dönemdeki araştırmaların sınırlı sayıda kalmasına neden olmuştur (Kartallıoğlu, 2011: 11). Klasik Osmanlı Türkçesinin 17. yüzyıldaki durumunu örneklendirmesi açısından Hilyetü'l-Mülûk, Türkçenin o dönemde yaşadığı değişim ve gelişimleri göstermektedir. Siyasatname türünde yazılmış olmasından ötürü döneminin siyasi, sosyal ve kültürel yapısını yansıtmaktadır. Din temelli bir şekilde ahlak, erdem, adalet, yönetim gibi konulara yer vermesi bakımından ahlak kitabı olarak da değerlendirilebilir. Bu tür eserlerde genellikle didaktik üslup kullanılmakta ve anlatım çeşitli ayet, hadis, atasözü, deyim gibi unsurlarla pekiştirilmektedir. Bu durum, Hilyetü'l-Mülûk gibi siyasatname türünde yazılan eserlerin dil özellikleri açısından zengin bir içerikte olmalarını sağlamaktadır.

Eserin Künyesi²

Başka bir nüshası tespit edilemeyen Hilyetü'l-Mülûk, (Bundan sonra HM olarak kısaltılacaktır) Hamedanî'nin 10 bölümden oluşan Zahiretü'l-Mülûk adlı eserinin, Bağdat Valisi Derviş Mehmed Paşa'nın emriyle, bir devlet adamı olan mütercim Muhammed Bin Hüseyin tarafından Sultan İbrahim adına yapılmış 07 Kasım 1642 tarihli bir tercümesidir. Bazı kaynaklarda eserin ismi Tuhfetü'l-Me'mûn olarak geçmektedir (Tahir, 1975: 100). Zahiretü'l-Mülûk, Muhammed bin Hüseyin'den başka Gelibolulu Mustafa Sururî³ ve İbrahim Bayburdî tarafından da Türkçeye çevrilmiştir (Levend, 1962; 183). Yapılan incelemede, 201 varaktan oluşan eserin 075a/12 satıra kadar gelen, Hz. Peygamber ve ashabıyla, velilerin ahlakına dair olan ilk iki bölümünün mütercim tarafından eklendiği görülmüştür. HM'nin yaklaşık yarısına tekabül eden bu eklemelerle mütercim ona telif bir eser görünümü kazandırmıştır. HM'de yer alan aşağıdaki ifadeler, kaynaklara dayandırılan bilgilerle aynı doğrultudadır: "...*nush-ı mezkûr on bâb üzere müstemil iken bu haķır ba'de't-tercûme iki bâb*

² <http://yazmalar.gov.tr/eser/hilyetul-muluk/102179>

³ Gelibolulu Mustafa Sururî'nin yaptığı Zahiretü'l-Mülûk Tercümesi üzerine Funda Bugan tarafından doktora çalışması yapılmakta olup araştırmacı tez aşamasındadır.

dağı hazret-i risālet penāh şalla 'llahu te 'ālā 'aleyhi ve sellem hazretlerinin ve āl ü evlād ü hulefā-yı rāşidīn rıdvānu 'llahi te 'ālā 'aleyhüm ecma 'īn ve şahābe-yi kirām ve evliyā-yı 'izām razıya 'llahu te 'ālā 'anhümānuş ba 'zı ahvālāt ve vekāyi' ve menkūlātı 'alā tarīkū'l-ihtisār ve dağı ba 'zı islām-ı müte'allik huşuşlarda vārid olan eḫādīs-i şerīfe kütüb-i şihāh ve elsen-i feşāhdan nakl ve zamm olunup ḫāme-yi hoş-ḫırām ve kil-k-i belāğat-ı erkām ile silk-i tahrīre getirilüp on iki bāb üzere tamām ve ḫilyetü'l-mülük nām tesmiye olunmuşdur..."

Eserin Müellifi

Özgünü Farsça Zahiretü'l-Mülûk olan eserin müellefi Ali bin Şihabiddin bin Muhammed Hamedanî'dir (ö. 786/1385). Müellifin sağlığında çevresinde çok sayıda mürit topladığı ve bu müritlerinin Keşmir'in İslamlaşmasına büyük katkıda bulunduğu bilinmektedir. Müritleri ölümünden sonra Hamedaniyye adlı bir tarikat kurmuşlardır. Hamedanî, yaşamı boyunca mensubu bulunduğu Kübreviyye'nin ilkelerine bağlı kalmış, ancak bunlara bazı yeni unsurlar eklemiştir. Çoğu dört beş sayfayı geçmeyen 100'den fazla eseri bulunmaktadır.⁴ Telif görünümlü tercüme eser niteliğindeki HM'nin mütercimi ise Muhammed bin Hüseyin Er-Revvani'dir. Kaynaklarda mütercim hakkında pek fazla bilgi bulunamamıştır.

Eserin Muhtevası

Toplam 12 bölümden oluşan HM'nin ilk iki bölümü mütercim tarafından eklenen bölümlerdir.

Birinci bölümde; Hazret-i Muhammed'in soyunun nereden geldiği, ailesi, hayatı, mucizeleri, vahiyleri, adetleri ve ahlakı, faziletleri, evlatları, zevceleri ve cariyeleri, amcaları, halaları ve onların çocukları, aşere-i mübeşşere, sahabeleri, müezzinleri, hizmetçileri, köleleri, ümmetinin özellikleri ve dönemindeki kadılar; dört halife, halifelerin faziletleri, onların yaşadığı dönemlerde meydana gelen önemli olaylar ve halifelerin çocukları; Hazret-i Hasan ve Hüseyin, Hoca Üveys-i Karani, Hazret-i İmam-ı Azam, Hazret-i İmam-ı Şafi ve Hazret-i İmam Ahmed Hanbel, Hazret-i İmam-ı Malik bin Enes, Abbasiler, Selçuklular, Cengiz Han; Osman Gazi'den IV. Murad da dâhil olmak üzere Osmanlı padişahları ve dönemlerindeki önemli olaylar,

İkinci bölümde; Kelime-yi Tevhid, Kuran, İslam'ın şartları ve ibadet,

Üçüncü bölümde; imanın şartları, aslı ve esası, insanların edebi azaptan kurtulmaları için yapılması gerekenler,

Dördüncü bölümde; Allah'a kulluğun ve ibadetin yapılma yöntemleri,

Beşinci bölümde; iyi ahlak ve yaradılış güzelliği,

⁴ Daha ayrıntılı bilgi için: <https://islamansiklopedisi.org.tr/hemedani-emir-i-kebir>

Altıncı bölümde; anne-baba, karı-koca, çocuklar, köleler, akrabalar ve samimi dostlar,

Yedinci bölümde; otorite, saltanat, yönetilenler, idareciliğin esasları, mesuliyetleri, tehlikeleri ve lütufları,

Sekizinci bölümde; insanın manevi saltanatı ve iç dünyasındaki gizli hilafeti,

Dokuzuncu bölümde; şeriatın emir ve yasaklarının şeylerin faziletleri, şartları ile kuralları,

Onuncu bölümde; Allah'ın ihsan ettiği nimetler ile bu nimetlerin faziletleri,

On birinci bölümde; dünyevi hile ve dertlere karşı yöneticilerin yapması gerekenler,

On ikinci bölümde; kibir ve öfkenin ayıplanması, tevazu ve affetmenin yöneticiler için önemi hakkında bilgiler verilmiştir.

Eserin son bölümünde yer alan ve Arapça verilen bölümün tercümesi ise şu şekildedir: “*Amin. Ey isteklilerin isteklerini kabul eden Allah'ım, bağışlayan ve ihsan eden Allah'tan bağışlanmayı diliyoruz ki, ehli olduğu şeyle bize muamele etmesini istiyoruz. Amellerimizin çirkinliklerini cömertliği ve faziletinin gerektirdiği gibi örtmesini diliyoruz. O çok yakın olan ve duaları kabul edendir. Tek olan Allah'a hamt olsun, hidayete tabi olanlara selam olsun. Bu kitap malik ve bağışlayan Allah'ın yardımıyla kulların en zayıfı olan, Allah'ın rahmetini dileyen kulun eliyle tamamlandı. Bu nüshanın mütercimi Muhammed bin Hüseyin Er-Revanî'dir. Ey Allah'ım, onu anne ve babasını tüm erkek ve kadın Müslüman ve müminleri faziletinle, kereminle bağışla. Ey merhametlilerin en merhametlisi, bin elli iki hicri nebevi yılı, şaban ayının on dördü, cuma günü, sana en faziletli salat ve en mükemmel selamlar olsun.*”

Eserdeki Arapça ibareler, mütercimin anlatmak istediklerini desteklemek maksadıyla kullandığı ayet, hadis, dua ya da ulemanın rivayet ettiği dinî hikâyelerden oluşmaktadır. Farsça kısımlar genellikle şiirlerde karşımıza çıkmaktadır. Türkçe yazılan şiirler ise ağırlıklı olarak Fuzuli'nin şiirlerinden oluşmaktadır.³

Sultan İbrahim'e sunulan bu eser; hükümdarlara, devlet adamlarına yönetim konusunda bilgi veren, adaletli yönetim yollarını dini bilgilere dayandırarak açıklamaya çalışan bir içeriğe sahiptir. Bu açıdan eser, bir ahlak kitabı niteliği de taşımaktadır. HM, mütercimin kalem gücünü göstermek amacıyla süslü bir anlatımı tercih ettiği ve Arapça/Farsça terkiplerin yoğun olarak kullanıldığı bir anlatımla başlar. Olay anlatımının ve hadis çevirilerin çok olduğu daha sonraki kısımlarda ise dönemine göre aşağıda yer alan örnekte görüldüğü gibi sade ve akıcı bir dil kullanmıştır. “...diyārbekir vālisi ḫalīl paşayı diyārbekir ve kürdistān ve birkaç sancaḳ

³ Fuzuli Divanı'nda yer alan Kasıde Der Tevhid-i Hazret-i Bari, Kasıde -i Şitâyye, Kasıde Der Medh-i Sultân Süleymân Aleyhi'r-Rahme ve'l-Gufrân, Kasıde Der Tavsif-i Bağdad ve Medh-i Sultan Süleyman, Kasıde Der Medh-i Rüstem Paşa, Kasıde Der Hakk-ı İbrâhim Beg, Terci-i Bend Der Hakk-ı Ayâs Pâşâ, Kasıde Der Medh-i Ayas Paşa Vali-i Bağdad, Kasıde Bera-yı Veys Beg, 39 Numaralı Kasidelerden; ayrıca Fuzuli'nin Hadikatü's-Süeda adlı eserinde yer alan Muslim-i Akil'in Şehid Oluşunu Bildirir adlı şiirlerden bölümler bulunmaktadır.

begleri 'askerleriyle bir miqdār yenîçeri ve sipāhî dahı ta'yin idüp hille muhāfazasına

ve ihtimāl var ki biz dahı yiye üz		080b/derkenar sağ
---	---	-------------------

alîkodular vezîr-i müşārün-ileyh ordu-yı hümâyûnla göçüp gelecek sene yine baġdād ve üzerine varmak niyyeti ile koçhişārda oturup bir iki ay ancak hilledede karar dutulup kırk kızılbaş üzerlerine gelüp kaç gün döġüşildükden sonra karāra mecāl olmayup mevcūd olanlar gice ile bir kapudan çıkup kızılbaş arasından döġüşerek kimi düşüp ve ekserî halāş olup çıktılar...”

Belli Başlı Dil Hususiyetleri

Damak Uyumu

HM'deki Türkçe sözcükler genellikle damak uyumuna uygun bir kullanım göstermektedir. Ancak, *buyurdükleri* 042b/18, *buyuracak* 044a/07 *dostligüñ* 122b/08, *şusuzligin* 148b/03, *yukusuzliginde* 158a/12 vb. sözcüklerde görüldüğü üzere aykırı kullanımlar da karşımıza çıkmaktadır. Türkçe sözcüklerdeki bu tür kullanımlar, Ahmet Cevdet Paşa tarafından galat(yanlış) olarak belirtilse de (Karabey-Atalay 2000: 5), aksine Batı Türkçesinin fonetik gelişme sürecine ve ağızlar şeklinde çeşitlenmesine tanıklık eden şahitler olarak ele alınmalı (Duman, 2004: 793) ve Türkiye Türkçesinin belirlenmesinde önemli veriler olarak değerlendirilmelidir (Develi, 2002: 25-27). Ayrıca, *rāzîligin* 074a/02, *giriftārliginden* 083b/03, *pişmānlige* 167a/18 *şümliginden* 083b/06 vb. alıntı sözcüklerde de uyumsuz örnekler görülmektedir.

Dudak Uyumu

Eski Anadolu Türkçesi dönemi dudak uyumları bakımından en düzensiz dönemdir. Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde ise bu uyumun 18. yüzyılın sonlarında tamamlandığı düşünülmektedir (Develi, 1995: 60). HM harekesiz bir metin olmasına rağmen ünlüleri net olarak tespit edilen *ayaġklarımı* 128a/04 *evlādlarım* 131a/01 *görünmeye* 157b/07, *görünür* 167b/16, *okadı* 092a/13, *okudu* 129b/07 vb. örnekler, dudak uyumunun tam olarak sağlanamadığını ama o yönde bir deġişim sürecinin başladığını göstermektedir.

İstek Kipinde 1. Çoġul Şahıs Eklerinin Durumu

HM'de çokluk 1. şahıs eki, emir/istek çekiminde *-AlUm*, *-VUz* ekleriyle birlikte, hemze (◌) harfinden sonra elif (l) ve vav (v) harfi ile gösterilen, aşağıdaki tabloda yer alan şekilleriyle de

ve biz anları imtiḥān meḥekğine urmaya uz	اوریا اوز	084a/03
ve muḥaḳḳaḳlardan ayırıp çıkara uz	بچاره اوز	084a/05
size bu darlıḳdan ferec vire üz	وره اوز	103a/13
aña şifā vire üz	وره اوز	183b/19
sizüñ riyāz-ı şudürüñuza yağdura uz	باغزوره اوز	185a/02
buyurur ki tiz ola ki döndüre üz	دوزوره اوز	185a/09

karşımıza çıkmaktadır:

Bu durumla ilgili olarak, 17. yy.da İtalyanca yazılmış bir gramer kitabı olan Rudimenta'da çokluk 1. şahıs emir/istek eklerinin *-elim*, *-eyiz-*, *eüz/-evüz* şeklinde kullanıldığı belirtilmiştir. (Bombaci 1938'den naklen Kartallıoğlu 2011: 514). HM'de karşımıza çıkan duruma benzer olduğunu değerlendirdiğimiz bu yapıyı Kartallıoğlu bir ağız özelliği ya da *-vUz* ekinin kullanımının azalması olarak yorumlamıştır (Kartallıoğlu, 2011: 514). Emir/istek kipleri olarak HM'de 10 adet *-A Uz*; sadece *kıl-* ve *ol-* fiil köklerine gelen 10 adet *-vUz* ve 19 adet *-AlUm* ekleri kullanılmıştır. Emir/istek kipinin *-A Uz* şeklindeki kullanımı, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde pek fazla rastlanmayan bir ağız özelliği olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Sahip olduğu zengin kültürel içerik dolayısıyla sadece Türkçe ve edebiyat tarihçileri açısından değil, siyaset tarihçileri bakımından da önemli olduğu değerlendirilen HM siyasetname özelliği gösteren, hükümdar ve yöneticilere yol göstermesi için yazılan bir eserdir; fakat aktarılmak istenen düşünceler konuya uygun ayet, hadis, dua ve ulemanın rivayet ettiği dinî hikâyelere dayandırıldığı için ahlak kitabı niteliğini de taşımaktadır.

HM, damak uyumuna uygun bir kullanım göstermekle birlikte eserde aykırı kullanımlar da mevcuttur. Aynı durum günümüzde bazı ağızlarda devam etmektedir. Alıntı sözcüklere getirilen eklerin damak uyumu dışına çıkmaları, genellikle bu kelimelerin Türkçeye uymayan telaffuzları dolayısıyladır. HM'deki dudak uyumuna uygun örnekler, Eski Anadolu Türkçesindeki uyumsuzluğun Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde değişmeye başladığını göstermektedir. Metinde dudak uyumuna giren/girmeyen aynı sözcüklerin bir arada kullanılması düzensiz bir dudak uyumu kullanımı olduğunu örneklendirmektedir. Emir/istek

kipinin 1. çoğul şahıs eki olarak karşımıza çıkan -A Uz ekinin metnimizdeki kullanım sıklığı düşünüldüğünde döneminin bir ağız özelliği olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

Develi, H. (1995). *XVII. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Ankara: TDK.

Duman, M. (2004). “Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri*, c. 1, ss. 793-804.

Gölpınarlı, A. (1948). *Fuzuli Divanı: Ön söz, Gazeller, Terkipler, Kıt'alar, Rubâiler, Lûgatçe, Fihrist*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1948. CXXVII,432s. (2.bs. İstanbul: İnkilâp Kitabevi, 1961. CXXVIII, 234s.; 3.bs. İstanbul: İnkilâp Kitabevi, 1985. CXXVIII)

Karabey, T. & ATALAY, M. (2000). *Ahmet Cevdet Paşa, Belagat-ı Osmaniyye*, Ankara.

Kartallıoğlu, Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Ankara: TDK Yay.

Levend, A. S. (1963). “Siyasetnameler”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten* Cilt 10, ss. 167-194.

Tahir, B. M. (1975). *Osmanlı Müellifleri* (Çev. İsmail Özen), 2. Cilt, İstanbul: Meral Yayınevi.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/hemedani-emir-i-kebir> (E.T. 10.03.2019)

<http://yazmalar.gov.tr/eser/hilyetul-mulûk/102179> (E.T. 10.03.2019)

Extended Abstract

Hilyeta'l-Mulûk is a siyasetnameh that written in prose of Ottoman Turkish which we found worthy to work on in order to reveal the historical development of Turkish written language correctly in the 17th century. Hilyeta'l-Mulûk was translated by Muhammad bin Huseyin in the name of Sultan Ibrahim, from Iran's Sayyid Ali Hamedani's Zahiretal-Mulûk. It was translated in 07 November 1642. The author of the work Ali bin Shihabiddin bin Mohammad Hamedani (d. 786/1385) collected many disciples in the right places. These disciples discovered his greatness in the Islamization of Kashmir. After his death, his disciples formed a sect named *Hamedaniyye*. Muhammed bin Hüseyin Er-Revvanî is the translator of that work. There is not much information in sources about translator. Translator added firstly two chapters up to 075. He has changed different name to his work. The fact that the appendices are quite voluminous, and the translation is given a different name means that it is a copyrighted/translated work. The only copy of this work is registered in the Treasury Department of the Library of Topkapi Palace Museum. The work, which consists of 201 foil, is written in naskh and there are 19 lines in each foil.

Presented to Sultan Ibrahim, this work contained a content that gives information to the rulers, statesmen about the administration, based on religious information. From this point of view, it carries the character of a moral book. The Arabic phrases in the book consist of religious stories narrated by the verse, hadith, prayer, or scholars, which the translator used to support what he wanted to tell. Persian parts usually appear in poems and a little used. This work is written in the genre of politics because it reflects the political, social and cultural structure of the period. It can be considered as a book of ethics in terms of religion, virtue, justice, and administration. In such works, the didactic style is generally used, and expression is reinforced by various verses, hadiths, proverbs and idioms. This situation, such as Hilyeta'l-Mulûk, type of politic works written in the type of language features to ensure that the content is rich. Translator has added the first two chapters to his work, which has a total of 10 chapters, and has given a different name to his translation. It includes that chapter:

In the first chapter; Hazrat-i Muhammad, caliphs, Companions, religion elders, statesmen, who lived until the Ottoman period, important figures, sovereigns and important events in the period,

In the second part; Kalimat al-Tawhid, Quran, the conditions of Islam and worship,

In the third chapter; The conditions of faith, the origin and the essence, what should be done to save people from literary punishment,

In the fourth section; Methods of worship and devotion to Allah,

In the fifth chapter; The beauty of good morality and creation,

In the sixth chapter; Parent, husband and wife, children, slaves, relatives and friendly friends,

In the seventh chapter; Authority, sovereignty, ruled, principles of management, responsibilities, dangers and grace,

In section eight; The spiritual reign of man and his hidden caliphate in his inner world,

In the ninth chapter; The principles and rules and rules of Sharia,

In the tenth chapter; The blessings that God bestows, and the merits of these blessings,

In chapter 11; What the rulers should do against earthly tricks and troubles,

In the twelfth chapter; Information about the importance of pride and humility, modesty and forgiveness.

This work contains mostly 17th century Turkish features. However, although generally, there are palate harmony in this work; there are also adverse uses. However, *buyurdükleri* 042b / 18, *buyuracak* 044a/07 *dostligüñ* 122b/08, *şusuzligin* 148b/03, *yukusuzliginde* 158a/12, and so on. As seen in the words of the opposite use also occurs. Although Hilyeta'l-Mulûk is not fully vowel point, *ayağlarımı* 128a/04 *evlâdlarıma* 131a/01 *görünmeye* 157b/07, *görünür* 167 /16, *okıdı* 092a /13, *okudu* 129b/07 and so on. The words in which there is no lip harmony are included in the work. In the work, the situation of the suffix -A is remarkable. This appendix has different uses than other appendices. This will be evaluated. This article gives for us information such as about work of the author and the author. So, then this work studies by us as a PhD since 2015.